

เก็บเพชร ตามรอยธรรม ๔

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺณมหาเถร ป.ธ.๙)

เก็บเพชร ตามรอยธรรม

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญญมหาเถร ป.ธ.๘)

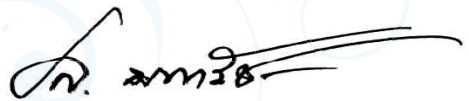

“ บุคคลหาได้ยาก ”

ในทางพุทธศาสนา กล่าวถึงบุคคลผู้หาได้ยากไว้ ๒ ประเภท คือ บุพการี : ผู้ทำอุปการะก่อน, กตัญญูกตเวที : ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและทำตอบแทน, ซึ่งความกตัญญูกตเวทีนั้น ว่าโดยขอบเขตแยกได้เป็น ๒ ระดับ คือ กตัญญูกตเวทีต่อบุคคลผู้มีคุณความดี หรือผู้มีอุปการะตนเป็นการส่วนตัวอย่างหนึ่ง กตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ พระศาสนาและเพื่อการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็น ๓ หลักสำคัญสูงสุดของชาติอย่างหนึ่ง

การที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมราชานุวัตร เจ้าคณะภาค ๖ พระราชปัญญาภรณ์ และพระราชวรมนี รองเจ้าคณะภาค พร้อมพระเถรานุเถระ เจ้าคณะพระสังฆาธิการ ในภาคทุกรูป ได้ร่วมด้วยช่วยกันจัดพิมพ์หนังสือ “เก็บเพชรตามรอยธรรม เล่ม ๔” ขึ้น อันเป็นการรวบรวมถ้อยคำคมจากโอวาทหรือสัมโมทนียกถา ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวในโอกาสต่างๆ นำมาชี้แจงแสดงซ้ำเพื่อเป็นคติสอนใจให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังได้เกิดข้อคิดหรือเกิดแรงกระตุ้นบันดาลใจให้ใฝ่ในธรรม นำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อความผาสุก สงบ สันติ และ

ความสามารถของคนในสังคมประเทศชาติยิ่งๆขึ้นไป โดยได้ประสานงานการเก็บข้อมูลกับท่านเจ้าคุณพระมหาศาสนมุนี และพระมหาทองดี ปญฺญาวชิโร ป.ธ. ๙ วัดปากน้ำ จนทำให้บรรณสักการะฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ เพื่อถวายเป็นธรรมบรรณาการแก่พระสงฆ์เถรานุเถระ ตลอดถึงพุทธศาสนิกโดยทั่วไปที่ได้มาร่วมแสดงมุทิตาสักการะในวาระอายุวัฒนมงคล ๘๗ ปี ของข้าพเจ้า ซึ่งได้เวียนมาบรรจบครบรอบในวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ นี้ การชวนช่วยกระทำให้สิ่งอันน่ายกย่องสรรเสริญเช่นนี้ นอกจากจะเป็นการแสดงออกถึงความมีกตัญญูกตเวทีตาธรรมแล้ว ท่านทั้งหลายยังได้ชื่อว่า เป็น **“บุคคลที่หาได้ยาก”** ตามทฤษฎะของพระพุทธศาสนาโดยแท้

(สมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย)

เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ

เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

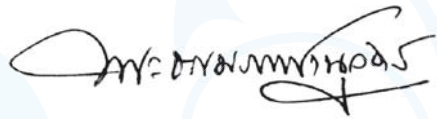

อายุวัฒนาภิตยภกา

มวลเกล้าฯ ในนามเจ้าคณะพระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ภาค ๖ และคณะสงฆ์หนเหนือทั้งมวลรู้สึกปลาบปลื้มปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้มีโอกาสแสดงออกถึงความกตัญญูทวาทิต แต่พระเดชพระคุณเจ้าพระคุณสมเด็จฯ อีกครั้งหนึ่ง สำหรับปีนี้ก็เเนกเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา มวลเกล้าฯ ได้จัดทำหนังสือ “เก็บเพชรตามรอยธรรม เล่ม ๔” อันเป็นการรวบรวมถ้อยคำคมจากโอวาทหรือสัมโมทนียกถา ที่เจ้าพระคุณฯ ได้ลิขิตรจนาในการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งทุกคำพูดทุกประโยคที่เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้ประทานล้วนเป็นสิ่งที่มีค่าควรจดจำน้อมนำไปปฏิบัติโดยแท้

คณะสงฆ์ภาค ๖ โดยมี พระราชบัญญัติญาณภรณ์ และ พระราชวรมณี รองเจ้าคณะภาคทั้ง ๒ รูป ได้เป็นหลักเรี่ยวแรงในการดำเนินงานให้งานบรรณาการขึ้นนี้สำเร็จเรียบร้อยดังปรากฏ โดยได้รับความร่วมมือจาก พระครูศรีรัตนากร เลขานุการเจ้าคณะภาค พระวิสุทธธีรพงศ์ พระมหาสมมาศ ปญญาวิโร เลขานุการรองเจ้าคณะภาค เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัด และที่สำคัญยิ่ง คือ ท่านเจ้าคุณพระมหาศาสนมุนี พระมหาทองดี ปญญาวิโร ที่มีวิริยะ อุตสาหะ กุศลฉันทะ ได้ร่วมมือช่วยกันรวบรวมเรียบเรียง และประสานงานจนทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะอัน
สูงสุด ได้โปรดอภิบาลปกป้องคุ้มครอง พระเดชพระคุณ
เจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้มีสุขภาพพลานามัย สมบูรณ์แข็งแรง
ประสบแต่สิ่งอันเป็นมณูญผล มิ่งมงคลตลอดกาลนาน ด้วยเทอญ

(พระธรรมราชา努วัตร์)

เจ้าคณะภาค ๖

๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

มหาบุชาสีกการะพจน์

น้อมถวาย

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า

เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

ในโอกาสเจริญอายุวัฒนมงคลครบ ๘๗ ปี

ในวันคล้ายวันชาตกาลที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

“สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า”

ผู้เชี่ยวชาญ	พุทธธรรม	คำสั่งสอน
ผู้คงที่	คงธรรม	นำบวร
สถาพร	พุทธศาสน์	คู่ชาติไทย
ศาสนกิจ	ทั้งหมด	งดงามยิ่ง
สร้างทุกสิ่ง	เป็นแนวทาง	สว่างไสว
บารมีธรรม	เกียรติยศ	ปรากฏไกล
ทุกทิศไทย	ประทานช่วย	ด้วยเมตตา
๘๗ ปี	อายุวัฒน์	พิพัฒน์ล้ำ
ขอจดจำ	“สุดประเสริฐ”	เทิดเกศา
ชาวเชียงใหม่	ใจพร้อม	น้อมกายา
กราบวันทา	ถ้วนทั่ว	“สุดหัวใจ”
ขอเดชะ	พระไตรรัตน์	จำรัสล้ำ
พระสยาม	เทวา	ผู้เป็นใหญ่
ทั่วปวงสิ่ง	ศักดิ์สิทธิ์	ฤทธิไกร
ถวายชัย	มงคล	ดลบันดาล
ขอหลวงพ่อสมเด็จพระเจ้า	สุขเกษม	สำราญรื่น
มีชนม์ยืน	คู่ฟ้า	มหาศาล
ทั้งเกียรติก้อง	เกริกไกร	ไปชั่วกาล
“ร้อยปีผ่าน”	ยิ่งสุโข	ภิญโญเทอญฯ

พันเอก นเรศร์ จิตรักษ์
 ร้อยกรองน้อมถวาย
 ด้วยความเคารพยิ่ง
 ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๕

๑. รู้ดี : ปฏิบัติดี

เมื่อได้ศึกษาเล่าเรียน มีความรู้ดีแล้ว จงปฏิบัติตามความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียน อันใดเป็นความดี เป็นความชั่ว ก็รู้อยู่ เราก็ตั้งภูมิฐานของเราให้สมกับความรู้ ประพฤติปฏิบัติให้สมกับความรู้ ทำ พูด และคิดในสิ่งที่ดี สรุปรว่า...

ความรู้ไม่ดี

ความรู้ดี

ความรู้ไม่ดี

ความรู้ดี

ความปฏิบัติไม่ดี

ความปฏิบัติไม่ดี

ความปฏิบัติดี

ความปฏิบัติดี

เอาตัวไม่รอด

เอาตัวไม่รอด

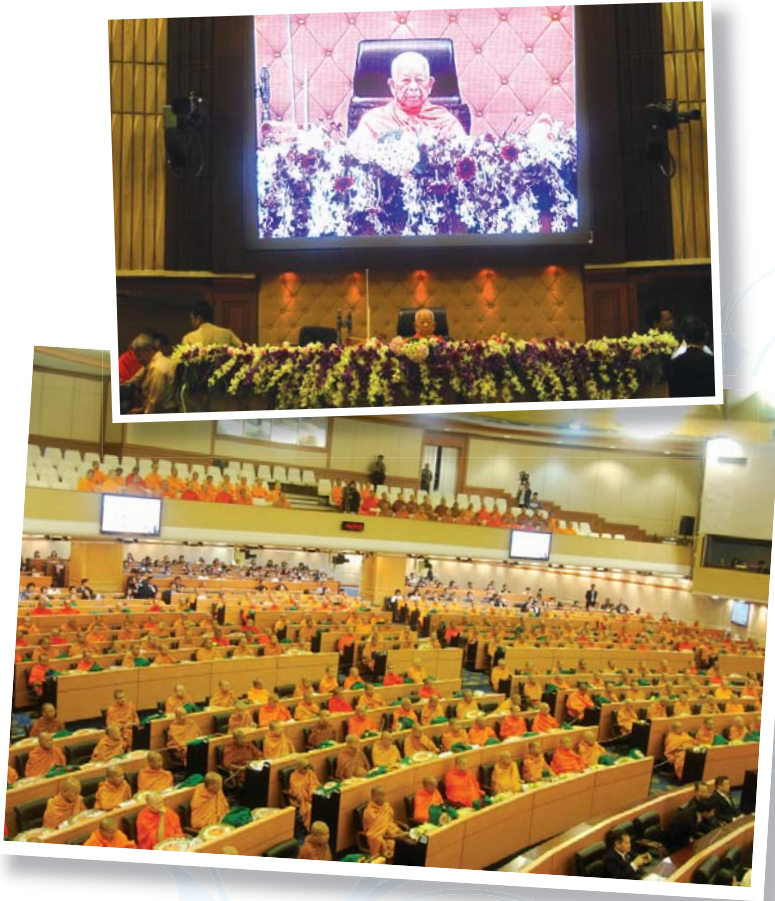
พอจะเอาตัวรอด

นับว่าเป็นเลิศ

๒. ความรู้ : คู่ปฏิบัติ

เมื่อตั้งใจศึกษาเล่าเรียน จะเกิดให้เกิดความรู้ จะเชิดชูตัวให้สูงส่ง มีสง่าราศี แม้ปุมหลังจะเป็นมาอย่างไร ตระกูลไหน ยากดีมีเงินอย่างไร ก็จะได้รับการยกย่องทั้งทางโลกทางธรรม แต่ผู้มีความรู้ดีบางที่เอาตัวไม่รอดก็มีถมไป ฉะนั้น จึงต้องการปฏิบัติดีควบคู่กันไปด้วย

๓. อุดมการณ์การประกาศศาสนา

อุดมการณ์ในการส่งสาวกไปเพื่อประกาศพระศาสนา นั้น ไปเพื่อต้องการ “ให้” ไปด้วยจิตใจอ่อนโยนเมตตาอนุเคราะห์ให้เขาได้รับความสุข ให้เขาได้รับประโยชน์ มิได้มุ่งหวังที่จะได้ชื่อเสียง ได้ลาภสักการะแต่อย่างใด

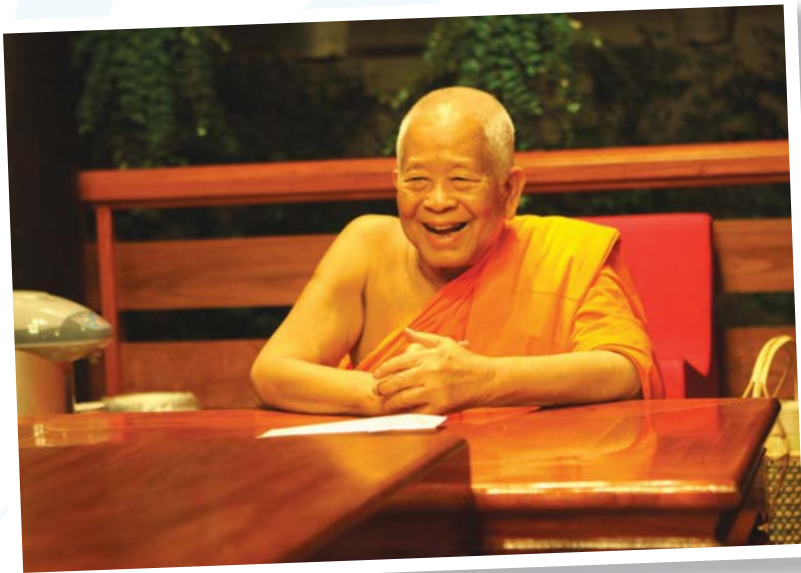
พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล
๒ มีนาคม ๒๕๓๑

๔. ยอดคน

บุคคลที่ได้ชื่อว่า เป็นยอดคนในพระศาสนานั้น
ต้องประกอบด้วยความงามอย่างมีคุณค่า ๓ ประการ คือ

- กลยาศลีโล มีศีลงาม
- กลยาศรมโม มีธรรมงาม
- กลยาศปญฺโณ มีปัญญางาม

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑

๕. คนมีเสน่ห์

คนมีคุณธรรมน้ำใจ ชื่อว่า มีกระแสความเยือกเย็นอยู่ในตัว ใครเห็นก็อยากที่จะเข้าใกล้ อยากที่จะสนทนาปราศรัยด้วย เพราะได้รับความเย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องคอยหวาดระแวงภัยอันใด

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๑

๖. ฝึกคน : ฝึกตน

การฝึกหัดบุคลากรให้มีคุณธรรม คือ
 ฝึกให้รู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบสูง
 ฝึกให้รู้จักเลือกสรรสิ่งที่ดีงาม
 ฝึกให้เป็นคนมีความจริงจังและจริงใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
 แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
 ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๒

๗. วาจาสัตย์ : วาจาศักดิ์สิทธิ์

สัจจะ : เป็นเครื่องประกาศถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ พิสูจน์ให้เห็นถึงค่าของคนว่าควรแก่การเชื่อถือมากน้อยเพียงใด บุคคลผู้มีวาจาสัตย์ ได้ชื่อว่าผู้มีวาจาสิทธิ์ควรแก่การใส่ใจเพราะคำพูดนั้น มิใช่เป็นเพียงสัปดาห์พูด แต่ได้ผ่านกระบวนการไตร่ตรองพิจารณาด้วยเหตุผลความดีงาม ความถูกต้องมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงมีน้ำหนักควรค่าแก่การเชื่อถือ

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๑๙ ตุลาคม ๒๕๓๒

๘. คนกับงาน

คนกับงาน : ไม่สามารถที่จะแยกกันได้ เมื่อเกิดมาแล้วต้องทำงาน
และงานนั้นแหละเป็นเครื่องประกาศถึงคุณค่าของคน

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๒

๙. แบ่งปันกันเถิด

การแบ่งปันนับเป็นคุณธรรมที่ควรแก่การยกย่องชมเชยสำหรับบุคคลผู้อยู่ด้วยกันจะพึงปฏิบัติต่อกัน การเอื้อเฟื้อเป็นการแสดงออกถึงน้ำใจต่อกัน เป็นการลดช่องว่างให้หายไป ทำให้ผู้รับประทับใจ เกิดกำลังใจที่จะช่วยรักษาหมู่คณะให้คงอยู่ตลอดไป

พระธรรมปิฎกชาติ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยากรกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๔

๑๐. อัจฉรย์แห่งศิลป์

บุคคลผู้รักาศิลปบริสุทธ์ไม่ให้ต่างพร้อย ย่อมมีจิตเป็นสมาธิ
เมื่อศึกษาอบรมวิชาการใดๆ ย่อมมีความรู้ความเข้าใจได้เร็ว ศิลปะเป็น
พื้นฐานให้เกิดปัญญาและการทำความดีในขั้นต่อไป

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕

๑๑. หุ้นส่วน

ทุกคนมีส่วนร่วม ทุกคนมีส่วนเสียสละ ทุกคนมีส่วนได้รับ โดยสร้างความรู้สึกละเอียดและจิตสำนึกว่าเราเป็นพวกเดียวกัน อยู่ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยกัน การร่วมแรงประสานใจในลักษณะอย่างนี้ จึงจะสามารถแก้ปัญหาที่มีอยู่ได้

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๖

๑๒. หลักการทำงาน

- สูกต๋ : ทำงำนให้ดี
ทพหิกมม้ : ทำงำนให้เต็มกำล้ง
ปริญญฐิต๋ : ทำให้อำเร็จเรียบร้อย

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๖

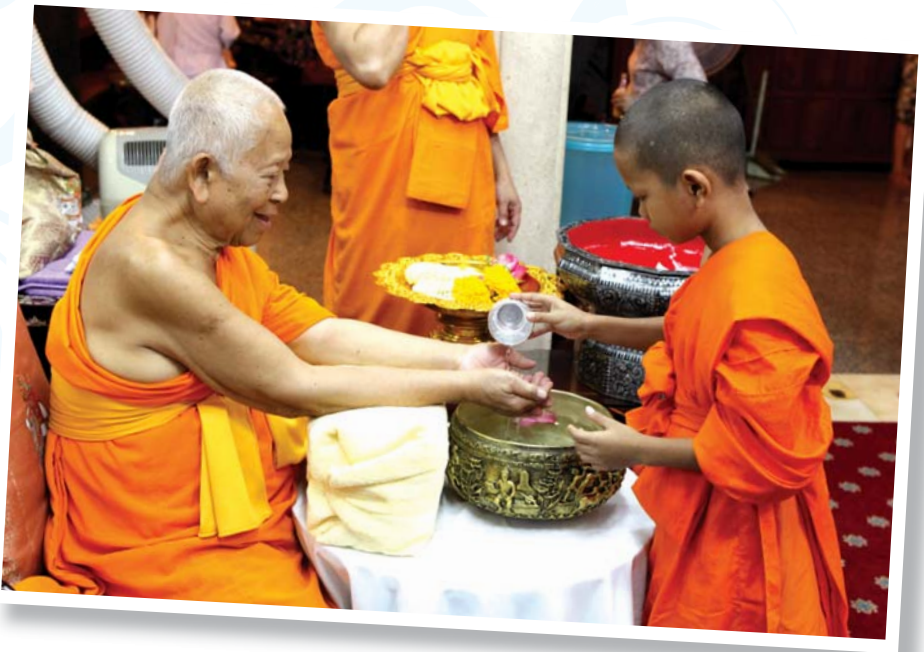

๑๓. วิธีสอน

บอกให้ทำ คือ มีอะไรก็สอนเขา บอกเขา พูดปราศรัยให้เขาทำ
ทำให้ดี คือ ทำให้เขาเห็น เขาเห็นความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ก็จะทำตาม

๑๔. รักตน

การบรรจุคุณธรรมความดีเข้าไปในจิตใจเป็นเรื่องที่บุคคล
ที่ได้ชื่อว่า รักตน จะต้องใส่ใจด้วยความไม่ประมาท ทั้งนี้
เพื่อความเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี พัฒนาดนด้วยการสั่งสมคุณธรรม
ชั้นสูง คือ แนวทางแห่งธรรมซึ่งเป็นไปเพื่อการตรัสรู้ ทำให้
แจ่มที่สุดทุกซี้ได้

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๘

๑๕. ให้เกียรติกัน

อยากมีความรู้ต้องหมั่นศึกษาเล่าเรียน อยากกินผลไม้ ต้องปลูกต้นผลไม้หรือหมั่นทำงานเพื่อให้ได้เงินมาซื้อผลไม้ อยากให้ผู้อื่นมองเห็นความสำคัญของตนเอง ต้องให้ความสำคัญแก่ผู้อื่นก่อน

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๑๒ กรกฎาคม ๒๕๓๘

๑๖. ความจริงใจ ๔ สถาน

- จริงต่อหน้าที่** : รักษาหน้าที่ของตนอย่างดี
- จริงต่อการทำงาน** : ตั้งใจทำงานด้วยวิริยะอุตสาหะ
- จริงต่อบุคคล** : มีความซื่อสัตย์ จริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- จริงต่อความดี** : ตั้งสัจจะต่อตนเองว่า จะทำแต่ความดี ถูกต้อง

พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง) วัดปากน้ำ

๑๗. ลักษณะคนมีความอดทน

- กล้าหาญ : เข้มแข็งไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรค
- สุขุมเยือกเย็น : เป็นตัวของตัวเอง เคารพตนเอง
- มั่นใจในตัวเองสูง : มีสติสัมปชัญญะและสมาธิจิตสูง
- รู้ผิดชอบชั่วดี : รู้อะไรควรทำไม่ควรทำ

๑๘. คนมีน้ำใจ

คนมีน้ำใจ มีความกระตือรือร้นช่วยคนอื่น ต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่งทำให้มีคนมาเยือนประทับใจ ให้การอบรมสั่งสอนมุ่งหวังประโยชน์คนอื่นเป็นสำคัญ มองข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่นด้วยเมตตาจิต

๑๙. คนที่สังคมต้องการ

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุขและอย่างมีเกียรติ เป็นเรื่องที่ปัจเจกชนอันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องร่วมกันพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เพื่อมองให้พบเหตุผลและความจริง เพื่อวางแนวทางแห่งการปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม จะได้ไม่กลายเป็นบุคคลที่สังคมไม่ต้องการ

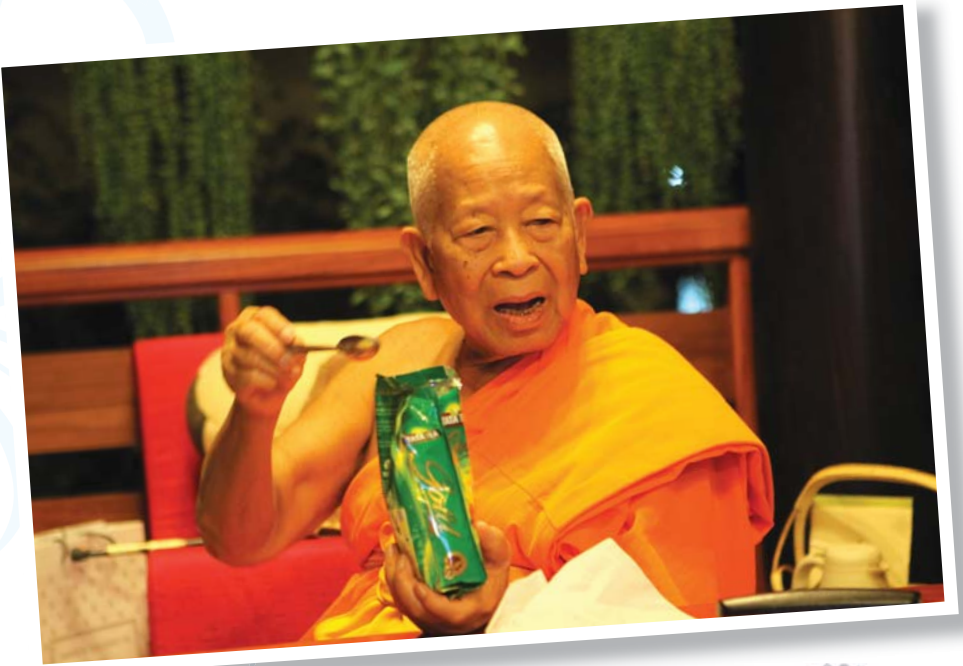

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๓ มีนาคม ๒๕๓๙

๒๐. คนสันโดษ

คนสันโดษย่อมมองเห็นคุณค่าแม่ของฟางเพียงเส้นเดียว
อันเป็นสิ่งที่ตนได้มาโดยชอบธรรม ทั้งนี้ เพราะจิตใจมากไปด้วย
คำว่า “พอ”

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามงคลอาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๐

๒๑. งานคือชีวิต

ทุกคนย่อมมีการงานที่จะต้องทำประจำตัวด้วยกันทุกคน งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน มีคำพูดที่น่าสนใจว่า “เกิดเป็นคน อย่าให้งานขาดมือ” นั่นก็คือ ถ้าไม่มีงาน ชีวิตก็อยู่ไม่ได้

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๐

๒๒. การประหยัด

ประหยัดกิริยา : คือ การสำรวมระวังอิริยาบถ ให้สุภาพเรียบร้อย

ประหยัดปาก : คือ รู้จักระวังคำพูด รู้จักใช้คำพูดให้ถูกกาลเทศะ ให้เหมาะกับผู้ฟัง

ประหยัดความคิด : คือ อาการของใจหยุดคิดในเรื่องที่ไร้ประโยชน์ ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย

ประหยัดเวลา : คือ ใช้เวลาให้คุ้มค่า ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์

ประหยัดทรัพย์ : คือ ใช้จ่ายให้เหมาะสม ไม่สุรุ่ยสุร่ายเกินเหตุ

๒๓. อยากจนหรืออยากรวย

เสียเงินได้ ใช้เงินมี.....จน

มีเงินใช้ ได้เงินเสีย.....รวย

ทรัพย์สินที่เกิดจากหยาดเหงื่อแรงกายของเรามากหรือน้อย
ก็ตามต้องมีเหลือเผื่อไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในคราวจำเป็น

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า มังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒ ตุลาคม ๒๕๔๔

๒๔. รู้ประมาณตน

ถ้าอยากรวย   อยู่อย่างคนรวย   จะไม่รวย.....จน
 ถ้ากลัวจน   อยู่อย่างคนจน   จะไม่จน.....รวย

บุคคลเมื่อไม่รู้ประมาณตน ใช้จ่ายอย่างเศรษฐกิจชาตินี้จะไม่รวย แต่ถ้ากลัวความจน ใช้จ่ายแต่น้อย ไม่ใช้จ่ายแบบคนรวย ใช้จ่ายอย่างประหยัดแบบคนจน ๆ ท่านว่ามีโอกาสรวยเป็นเศรษฐี และจะไม่จน

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง) วัดปากน้ำ
 แสดง ณ พระอุโบสถวัดปากน้ำ
 ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕

๒๕. ข้อบกพร่อง

ข้อบกพร่อง : จะเป็นจุดทำลายทุกเรื่อง แม้แต่ศรัทธา
และความเชื่อมั่นในตนเอง

ผู้มีจุดบกพร่อง : จะกลายเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

๒๖. ควรให้ทาน

ทำไมจึงควรให้ทาน ธรรมดาบุคคลจะอยู่ตามลำพังไม่ได้ จะต้องอาศัยและเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน การเอื้อเฟื้อจะเป็นกำลังให้เกิดความสามัคคี ความรัก ความนับถือ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นบุคคลจึงควรให้ทาน คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒๗ เมษายน ๒๕๔๙

๒๗. ให้ทานเพื่ออะไร

ให้เพื่อให้ได้ : หมายความว่าเมื่อให้สิ่งใดแล้ว ย่อมหวังผล คือ เมื่อให้เขาแล้ว ต้องการให้เขาให้แก่ตนบ้าง

ให้เพื่อให้หมด : หมายความว่า การบริจาคทานทำบุญ เพื่อทำลายกิเลสภายในให้หมดไป

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๒๗ เมษายน ๒๕๔๙

๒๘. พัฒนาจิตพิชิตทุกอย่าง

ต้นตอแห่งปัญหานั้นคือการที่เกิดขึ้นในโลกมนุษย์ เป็นผลมาจาก มนุษย์ขาดการพัฒนา ดังคำว่า **“จะพัฒนาอะไรก็ติด ถ้าจิตไม่พัฒนา”** โลกมนุษย์ที่ยังต้องเผชิญปัญหาอย่างไม่สิ้นสุด เป็นผลมาจากจิต ที่ไม่พัฒนานั่นเอง

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามงคลอาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ฌ พุทธรณขล จ.นครปฐม
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑

๒๙. แผลงวัน - แผลงฝั่ง

อย่าชี้เกียดเหมือนแผลงวัน แต่ให้ขยันเหมือนแผลงฝั่ง
พยายามแก้ไขการทำงานที่ได้รับ มอบหมายหรือที่กระทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลจารย์ (ช่วง) อดุลยสุภังค
แสดง ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒

๓๐. พัฒนาจิต

- จงพัฒนาจิต - ให้มี คุณภาพ คือให้มีเมตตา, กรุณา
- จงพัฒนาจิต - ให้มี สมรรถภาพ คือให้มี ชันติ - ทำจิตให้เข้มแข็ง
อารมณ์อะไรมากระทบก็ไม่หวั่นไหว
- จงพัฒนาจิต - ให้มี สุขภาพ คือทำจิตให้สบาย
ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว

๓๑. อภินิหารแห่งศรัทธา

ศรัทธา เมื่อเกิดขึ้นแก่ผู้ใดแล้ว ย่อมพยุหจิตของบุคคลให้เกิดความกล้าหาญ มีความหนักแน่นที่จะประกอบกิจที่เป็นสุจริต ไม่ผิดทางศีลธรรมจรรยา ย่อมนำความเจริญรุ่งเรือง คุณธรรมอื่นจะเกิดขึ้นก็เพราะอาศัยศรัทธาเป็นคุณธรรมพื้นฐานนั่นเอง

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ พุทธมณฑล จ.นครปฐม
๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๓๒. เป็นเหตุ - เป็นผล

- คนคลุกคลีหญิง : จะมีศีลมาแต่ไหน
 คนกินเนื้อ : จะมีความเอ็นดูมาแต่ไหน
 คนดื่มสุรา : จะมีสัจจะมาแต่ไหน
 คนโลภมาก : จะมีความละอายมาแต่ไหน
 คนเกียจคร้าน : จะมีศีลปะมาแต่ไหน
 คนมักโกรธ : จะมีทรัพย์มาแต่ไหน

สมเด็จพระมหาธีรราชังคลาจารย์ (ช่วง)
 วัดปากน้ำ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓๓. ถ้าชอบก็ต้องสร้าง

ทุกคนชอบให้เขาเคารพตน ชอบให้เขารักตน ชอบมีเครดิต ชอบมีความฉลาด ชอบมีความสามารถ ชอบมีชื่อเสียง คือสร้างความคิด คุณธรรมเหล่านี้ ถ้าเราชอบ..ก็ต้องสร้างให้เกิดขึ้นแก่ตนเองเถิด ประเสริฐนัก

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง) วัดปากน้ำ
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

๓๔. ความรัก

- รักตัญญู - เป็นความรักที่เป็นศักดิ์ศรี
- รักความดี - เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่
- รักการให้ - เป็นความรักที่ยั่งยืน

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง) วัดปากน้ำ
แสดง ณ บริษัท Kings Power

๓๕. ทะเลชีวิต

ทะเลหลวง มีอันตรายน่าเกรงขาม ๓ ประการ คือ คลื่นลม
แก่งหิน และ หลงทิศทาง แต่สำหรับทะเลชีวิตมี โลกะ โทสะ โมหะ
เป็นอันตราย

๓๖. ผลดีของการเสียสละ

ความเสียสละ เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหมู่คณะ สังคม ประเทศชาติ สังคมมนุษย์ จะดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีความผาสุก ราบรื่น สังคมนั้นต้องตั้งอยู่ในพื้นฐานของคุณธรรม คือการเสียสละ

๓๗. ความยิ่งใหญ่ของพ่อแม่

บุตรจะแบกมารดาไว้บนบ่าข้างหนึ่ง แบกบิดาไว้บนบ่าข้างหนึ่ง ประณิบัติตลอด ๑๐๐ ปี อาบน้ำให้ท่านทั้ง ๒ ให้ท่านทั้ง ๒ นั้น ถ้ายุจจาระปัสสาวะบนบ่านั้นทำอย่างนั้น ๑๐๐ ปี ก็ไม่สามารถตอบแทนคุณบิดามารดาได้หมด

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (หลวง ปากน้ำ)

๓๘. พลังสามัคคี

ฝั่งตัวเดียวคงจะทำรังใหญ่โตไม่ได้
แต่อาศัยที่มันอยู่ด้วยกันเป็นฝูงใหญ่
มีความสามัคคีกันนับพันนับหมื่น
มันสามารถช่วยกันทำรังใหญ่โตได้

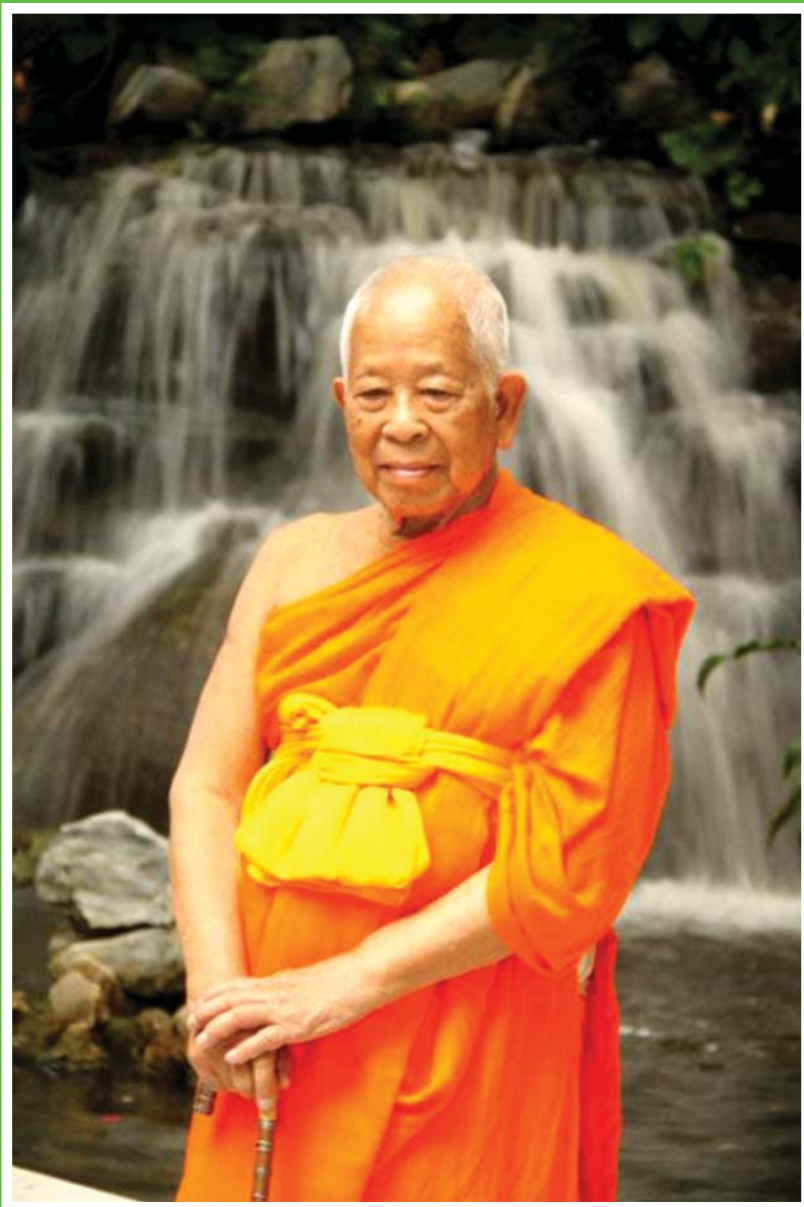
สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง) วัดปากน้ำ

๓๙. จงเลือกส่วนที่ดีเขามีอยู่

คนที่เลือกมองเฉพาะส่วนที่เสียของคนอื่น เรียกว่ามองคนไม่เป็น มองคนต่ำ ไม่สามารถจะมองเห็นในสิ่งที่ควรจะเห็น

ของดีมีอยู่มองไม่พบไปมองแต่ของเสีย กลายเป็นคนเสีย คนที่มองของไม่ดีของคนอื่น เป็นคนตายไปครึ่งตัว แม้จะมีลมหายใจอยู่ก็เป็นลมหายใจที่ไร้ค่า

มิตราภรณ์

วันที่สาม
 ห้าห้าเบิก
 การงานมา
 สนุกล้ำ
 แต่เข้าตรู
 รจนา
 พร้อมชายหญิง
 รู้ประมาณ
 วันนี้หนอ
 รีบเข้าไป
 ออบน้ำนั้น
 เห็นได้ชัด
 ตกตอนบ่าย
 ได้เวลา
 พร้อมกันใน
 เพื่อพันผูก
 บ่ายสามโมง
 เพราะความรัก
 ในโบสถ์ที่
 ต่างตั้งใจ
 ห้าสิบสี่
 องค์ศีลกับ
 ใจมั่นคง
 สร้างความดี
 ต่อมาครบ
 แม่ซีแก้ว
 เพราะศีลมี
 เป็นชาวพุทธ

สิงหาคม
 แรมหนึ่งค่ำ
 หลายอย่างมี
 ต้องทำใจ
 ศิริรัตน์
 วุฒิชัย
 มามากมาย
 เป็นวันเกิด
 ขอทุกท่าน
 ผ่าออบน้ำ
 พุทธองค์
 เรื่องผ้าออบ
 ใจหายวับ
 วิเชียรภวิ
 ที่หน้าวัด
 ร่วมรักกัน
 วันนี้หนา
 จำพรรษา
 วัดปากน้ำ
 อธิษฐาน
 สามเณรเรา
 สรณคม
 การศึกษา
 ให้ตนเอง
 แม่ซินับ
 ชาวสะอาด
 สวยกาย,ใจ
 ถือมุ้งมุตติ

อุดมฤกษ์
 จำพรรษา
 ที่ต้องทำ
 ให้ขึ้นบาน.
 จัดแจงมา
 ใจบุญจริง
 ถวายทาน
 เลิศวุฒิชัย.
 พลันดีใจ
 ทำบุญกัน
 ทรงบัญญัติ
 ทราบทั่วไป.
 จับนาฬิกา
 มินัดให้
 จัดถ่ายรูป
 ก่อนวันตาย.
 มาพร้อมพริก
 อารามนี้
 ล้ำวิไล
 ไม่นานเกมส์.
 ฝ้าคอยรับ
 สมประสงค์
 พระบาลี
 ไม่เกรงใคร.
 รับศีลแล้ว
 ปราศราศี
 ไสบริสุทธิ์
 สุดที่ศีล.

เรือนทรงไทย
 หลับสนิท
 จะเรียกขาน
 อิกเซาว์มี
 กระต่ายเต้น
 ที่คนมี
 พิลาสสถาน
 สามารถมี
 กาญจนนา
 ศรัทธานัก
 ช่วยอุดหนุน
 สุดสวยล้ำ
 ฉันทจะคุย
 ปิยะนันท์
 ความเหลียวแล
 เธอประสงค์
 แม่กิมเลี้ยง
 เป้า, ไก่ มี
 วิเชียรขาน
 อร่อยเชียว
 ตำรวจฉันท
 สานิตย์เฉย
 วัลลกสม
 สร้างขบขัน
 ขอขอบคุณ
 เครื่องดื่มมา
 ชื่นใจใน
 ไม่อยู่เฉย
 วันที่ห้า
 คณะสงฆ์มา

อยู่ริมน้ำ
 เมื่อนิทรธา
 พระมหา
 ไสวด้วย
 เห็นดวงจันทร์
 เธอชื่อต่าย
 ต่อวิเทศ
 โชคดีด้วย
 ปิยะนันท์
 สร้างโรงเรียน
 การบาลี
 ปิยะดา
 เรื่องกาแฟ
 มือชั้นเอก
 เอาใจใส่
 สุดฝีมือ
 พากะดิ่ง
 พี่น้องกัน
 เรียกมาล้อม
 ไม่มีเปรียบ
 ช่วยงานกัน
 ประสิทธิ์ปทุม
 ประกอบกับ
 จราจร
 น้องเล็กกรีซ
 มีรสเด็ด
 น้ำดื่มนั้น
 น้องเล็กยิ้ม
 สิงหาคม
 นครสวรรค์

ฉ่ำชื่นจิตต์
 หาไดปาน
 ศาสนมุนี
 ช่วยวิเชียร.
 พลันยินดี
 ไม่หนายางาน
 เมตต์ไม่ตรี
 ไม่ม้วยมรณ.
 ฉันทรู้จัก
 เพียรทำบุญ
 โกสัสม (พี)
 ประภาฉัตร.
 แน่จริงนั้น
 เสกกาแฟ
 ในการขง
 คือปิยะนันท์.
 มิ่งนารี
 ขยันงาน
 พร้อมก้วยเดี่ยว
 เทียบกับใคร.
 ทุกวันเลย
 คุ่มอุดม
 รับเวนกัน
 นอนสบาย.
 ฉัตรประภา
 เสร็จสมใจ
 ฉันทหมดเลย
 ปริ้มดวงใจ.
 ลมพัดมา
 สันต์พิจิตร

ผู้ทรงฤทธิ
หลายหน้าตา
ราชพุทธิ
คนเกรงขาม
เพราะความดี
ความรู้ใน
โรงเรียนพระ
ไมโรยร้าง
ทุกคนรัก
ความซมเซย
อยู่คนเดียว
คนเคยคบ
แฟนของฉันทัน
จอมสุดา
โกสัมพี
กำแพงเพชร
แสนเอิบอาบ
พระณรเพียร
อาคารเรียน
คนล่ำลือ
สุวรรณนภา
แม่งามขำ
ปิยะนันท์
เธอเป็นรัตน
หาได้มี
ทำแต่งงาน

เพ็ชรบุรณ
ลพบุรี
วราภรณ์
ทั่วพิภพ
ดอกหนาเจ้า
พระบาลี
โรงเรียนราษฎร์
สวยงามเด่น
ราชพุทธิ
เกิดมีได้
เปรี้ยวอกจ้ง
ไม่เห็นหน้า
เธอไปไหน
แม่มีงขวัญ
ที่ฉันทันสร้าง
วัดสังฆา
ชื่นฉ่ำใจ
เรียนบาลี
กาญจนา
โรงเรียนทอง
ต่อด้วยศรี
กาญจนา
ปิยะดา
สตรีงาม
ที่จะติ
เพื่อแม่พ่อ

พูนศรัทธา
ศรีศาสนา.
ขจรนาม
จบโลกา
อย่าเศร้าใจ
มีนานมา.
ปราษฎ์พุทธิสร้าง
เห็นประจักษ์
มีลิ้มเลย
ไร้ราศี.
หวังจะพบ
มาหลายวัน
ไม่มาหา
ฉันทันคิดถึง.
อ้างงามเด็ด
อานุกาพ
ในการเรียน
ดีสมใจ.
ปรากฏชื่อ
ของกาญจนา
มีสวยล้ำ
น่ารักเอย.
ประภาฉัตร
ทั้งสามศรี
มิพบพาน
ขอสรรเสริญ.

อึ่ง - กบ

อึ่งและกบ
 สุขสำราญ
 รวยเหลือเกิน
 ทั้งเกื้อหนุน
 ตรุณี
 แม่สมรัก
 พ่อแม่ไซร์
 ได้อบอุ่น
 กฤษฎา
 พ่อแม่บ่ม
 ช่วยอึ่งมา
 ต่างประสาน
 เจ้าคุณอา
 คิดถึงอึ่ง
 จงรวยทวี
 จงเป็นปิ่น
 วันที่แก้
 ให้พบพาน
 ถวายทาน
 ช่างงามจด
 บริษัท
 รุ่งเรืองมา
 ไม่รู้จัก
 ขอโคดม

สองพี่น้อง
 ช่วยกันทำ
 รวยมากมาก
 งานสังคม
 นั่นคืออึ่ง
 สวยจริงจริง
 เธอเลี้ยงดู
 เจริญยิ่ง
 มหากบ
 ไวในคุณ
 สองคนร่วม
 สามัคคี
 พระพิศิษฐ์
 อิกทั้งกบ
 ยิ่งกว่าใคร
 ของครอบครัว
 กันยายน
 ในกองบุญ
 แก้วองค์พระ
 เครื่องไทยธรรม
 ษฎาวิศว์
 เพราะความดี
 การทำงาน
 ให้สมฤทธิ์

ประจำกองงาน
 นำเจริญ
 ผากกองบุญ
 นิยมมี.
 พึ่งรู้จัก
 ยิ่งหญิงใด
 รู้พระคุณ
 มิ่งตรุณี.
 สบอารมณ์
 บุญรักษา
 ท่วมทันงาน
 ดีจริงจริง.
 จิตต์รำพึง
 สบโชคดี
 ในแผ่นดิน
 ชั่ววันนรินทร์.
 ดลบันดาล
 อุดหนุนงาน
 ไม่ลดละ
 เลิศล้ำเออย.
 มิตร - ณา
 ที่ อึ่ง, กบ
 ปานสายลม
 ประสิทธิ์พร.

คณะสงฆ์ภาค ๒ (ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน)

จัดพิมพ์น้อมถวายเป็นบรรณสักการะ

ในโอกาสเจริญอายุวัฒนมงคล ๘๗ ปี

ของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

(ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙)

คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ แม่กองบาลีสนามหลวง

เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๕

คำขวัญคนไทย

เราเป็นคนไทย
จิตต์ใจบริสุทธิ์
พุทธศาสน์มั่นคง
ดำรงภูมิพล

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
ประธาน ณ รัฐสภา
๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๕